

דעה (רבי מנחם) שהפסידה, ואולם רבי יוחנן ורב נחמן נקטו שלא הפסידה; אם היא זינתה, כליה כלום זנו?
נדוניה שאינה בעין — הפסידה. (ר"ן).

פרק שנים-עשר; דפים קא — קב

קפט. א. הנושא את האשה ופסקה עמו, בעל פה או בכתב, לזון את בתה חמש שנים — האם חייב לזונה גם כאשר נתגרשה האם וגם אם נשאה הבת?
ב. האומר או כותב לחברו 'חייב אני לך מנה' — האם חייב או פטור?

א. הנושא את האשה ופסקה עמו שיוון את בתה חמש שנים — חייב לזונה חמש שנים. ואפילו לא עשו קנין אלא פסקו תנאים שביניהם והעדים חותמים — מועיל, כדין 'שטרי פסיקתא' כדלהלן.
א. וחייב לזונה בחמש שנים הראשונות, בין שהמוזנות ביוקר בין בזול. עיכב ולא זנה והזולו המוזנות — נותן לה כפי היוקר. ואם מחמת עכבה שלה — נותן לה כולל. הוקרו המוזנות, בין שעכב הוא בין שעכבה היא — נותן לה כפי הזול. (ראשונים עפ"י ירושלמי).
ב. אין הבת חייבת לו מעשה ידיה אלא יושבת והוא זנה. ואין מועילה כתיבת שובר של האם או מחילתה — שכבר זכתה הבת. (עפ"י התוספתא, מובא ברא"ש; שו"ת הרשב"א תתעג).
ג. לדברי הרמ"ה חיוב מוזנות זה הוא מנימלי, ואפילו הוא עשיר או היא עשירה, נותן לה כפחות שבמוזנות. והרא"ש כתב שצריך לזונה כפי שהוא זן את בני ביתו.
ד. חיוב רפואה אינו בכלל מוזנות שנתחייב. (רא"ש וריטב"א. ועתוס' לעיל נ: סד"ה ומאי; אבני נזר אה"ע שיג, א).

גירש את האם ונישאת לאחר — חייב לזון את הבת חמש שנים. ואף אם פסקה האם גם עם השני שיוון את בתה, לא יאמר הראשון לכשתבא אצלי אזונה אלא מוליך מוזנותיה למקום אמה. אחד מהם זנה ואחד נותן לה דמי מוזנות. [הפקחים היו כותבים 'על מנת שאזון את בתך חמש שנים כל זמן שאת עמי'].
א. כתב לה כן וגירשה והחזירה — פטור מלזונה, שאין במשמעות הלשון אלא כל זמן שהיא עמו מנישואין ראשונים. (רשב"א עפ"י הירושלמי. וערא"ש).
ב. מתה האם או נתגרשה מבעלה השני, וכל אחד מהם אומר אני זנה עמי ואיני רוצה ליתן לה דמים — הדבר תלוי בה, אצל מי היא רוצה להיות. (רמ"ה; רא"ש).
ג. כתבו כמה ראשונים, שגם כאשר היא אצל אמה צריך ליתן לה דמי מוזנות מלאים ואינו מנכה לה את ברכת הבית שמתמעטת ביציאתה. ויש חולקים. ע' הג"א ועוד. וע' משיב דבר ח"ג כ).

נישאת הבת — בעלה זנה, והם נותנים לה דמי מוזנות.
נתחייב לזון את חברו, הרשות ביד חברו לומר תן לי דמי מוזנות. (ר"ן, וכן הביא מהירושלמי. וע' גם במאירי ריטב"א ונמו"א ובשו"ת מהרי"ק קיב). לדעת הרמב"ם (מכירה יא, טז) המחייב עצמו לזון את חברו לתקופה מסוימת — לא נשתעבד, כי הוא דבר שאינו קצוב, ולא משתעבד אלא בפסיקה לאשה בשעת נישואין. והראב"ד ושאר ראשונים חולקים (עריטב"א).
מתו — ניוזנת הבת מנכסים משועבדים, שהרי היא כבעלת חוב. [ודוקא אם נכתבו הדברים בשטר, וכגון שעשו קנין, שסתם קנין לכתובה עומד, אבל בלאו הכי — דברים הללו לא ניתנו להכתב (כדלהלן). ולפי דעה אחת (בגטין נא) אף על פי שאין הדברים כתובים גובה ממשועבדים, כיון שהמוזנות קצובים. עתוס'].
מתה הבת — אינו חייב ליתן דמי מוזנות ליורשיה. (עפ"י ירושלמי, מובא בראשונים).

ב. האומר לחברו 'חייב אני לך מנה'; אם אמר לנוכחים 'אתם עדי' — חייב. ואם לאו — פטור, שיכול לומר

משטה הייתי כך, או לפי שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו (עפ"י סנהדרין כט. ע"ש פרטים נוספים). כתב זאת בשטר ומסרו בפני עדים — לדברי רבי יוחנן, חייב, אלים כח השטר כאילו אמר 'אתם עדי'. ולריש לקיש פטור. [מבואר בגמרא שמחלוקתם אמורה לפי שיטת רבי ישמעאל, אבל לבן ננס שאמר ערב היוצא לאחר חיתום שטרות אינו מתחייב כלל, ודאי אין כל תוקף לכתיבת התחייבות בשטר]. רש"י פרש שכתב בשטר ללא חתימת שמו, וחייב לרבי יוחנן מטעם הודאת בעל דין. אבל אם חתם — חייב לדברי הכל וגובה הלה מנכסים בני חורין. ורבנו תם מפרש בשטר גמור ובחתימת עדים, ולא מטעם הודאה, כי לא היה חייב לו כלום מתחילה. ונחלקו רבי יוחנן וריש לקיש האם יש כח בהתחייבות שבשטר ליצור חוב ולעשות קנין. וכן פירש רי"ף ופסק כרבי יוחנן, שיכול אדם לחייב עצמו בשטר, אפילו לא אמר 'אתם עדי' ולא עשה קנין, ואעפ"י שלא היה חייב לו מקודם. ונחלקו הרמב"ן והר"ן (בדעת הרי"ף והרמב"ם) האם גם בעל-פה יכול לחייב אדם את עצמו בפני עדים [באמירת 'אתם עדי'] ללא שנתחייב מקודם.

דף קב

קצ. א. פסיקת החתן והכלה או הוריהם בשעת הקידושין, ליתן זה לזה כך וכך — האם יש לה תוקף ללא קנין? והאם דברים הללו ניתנו ליכתב בשטר?

ב. מי שמת והניח בן קטן או בת הניזונית מנכסיו — האם הם דרים עם אמם או עם אחיהם יורשי האב?

א. אמר רב גידל אמר רב: 'כמה אתה נותן לבנך — כך וכך, וכמה אתה נותן לבתך — כך וכך', עמדו וקידשו — הן הן הדברים הנקנין באמירה. ואפילו בבתו בוגרת אמר רב, אעפ"י שאין כסף קדושין לאב, באותה הנאה שהם מתחננים זה עם זה, גומרים ומקנים זל"ז.

ומבואר בגמרא שהוא הדין כשהחתן והכלה עצמם פוסקים, אין צריך קנין. (וכן-שכן הוא, שבאותה הנאה שהם עצמם מתחננים גומרים ומקנים. (מרדכי). ואף כשפוסק עם הכלה לזון את בתה, גדולה או קטנה — מועילה אמירה להתחייב ואין צריך קנין או זכיה לקטן. (ע' דברי אמת דף זה ע"א).

א. בירושלמי אמרו: דוקא בנישואין הראשונים. ודוקא באב, ולא באח על ידי אחותו. (מובא ברי"ף ועוד).

ב. לדברי הרשב"ם (מובא בראשונים), אין חיוב אלא אם עמדו וקדשו מתוך הדברים, אבל אם בשעת הקדושין לא הזכירו מהפסיקתא — פטור. ור"י חולק (מובא בריטב"א ועוד).

ג. צריך שהדברים שפסקו יהיו מצויים ברשותם באותה שעה, שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. (רמב"ם. וע' שו"ת מהרי"ק כ; קפא).

ד. אין מועילה פסיקת האב אלא במה שתלוי בו, אבל במה שתלוי בבן, כגון שפסק שהבן ילך עמה לדור במקום פלוני — אין פיסוק שלו מעלה ומוריד, שאין אדם מתחייב על אדם אחר. (רבנו מאיר, מובא במרדכי).

ואמר רב אשי לרבינא: דברים הללו לא ניתנו להכתב בשטר (שלא יטרפו ממשועבדים, שכיון שאין קנין לא נשתעבדו הנכסים. רש"י).

מפרש"י משמע שאפילו מדעת שניהם אין כותבים.

והתוס' פרשו דוקא בסתם אין כותבים, מפני שלא היה קנין, אבל אם ברצונם לכתוב — כותבים.

ור"ח ור"ת מפרשים 'לא ניתנו להכתב' — לא הוצרכו להכתב אלא קונים באמירה ללא כתיבה [מדברי התוס' משמע שאין גובים אלא מבני חורין בלא כתיבה, והריטב"א כתב בשם רבנו תם שגובים ממשועבדים אפילו ללא כתיבה]. ולהראב"ד (על הרי"ף) פירוש נוסף בסוגיא. ועריטב"א.